

Ο ΧΡΟΝΟΣ

Για να δείξουμε στον προφορικό ή το γραπτό λόγο πότε γίνεται κάτι ή πόσο διαρκεί κάτι, χρησιμοποιούμε διάφορους τρόπους:

- Τους χρόνους των ρημάτων
- Χρονικά επιρρήματα
- Φράσεις με προθέσεις που δηλώνουν χρόνο (εμπρόθετοι προσδιορισμοί του χρόνου)
- Χρονικές προτάσεις

Δίνουμε στον παρακάτω πίνακα τους διάφορους τρόπους που χρησιμοποιούμε όταν μιλάμε για να αναφερθούμε στο χρόνο:

Τρόπος έκφρασης

Ρήματα σε όλους τους χρόνους που αναφέρονται στο παρελθόν, στο παρόν και στο μέλλον

Παραδείγματα

Έγραφα όλο το απόγευμα (παρελθόν)

Γράφω τις ασκήσεις μου (παρόν)

Θα γράψω εξετάσεις (μέλλον)

Λέξεις ή φράσεις που δηλώνουν χρόνο (χρονικά επιρρήματα)

Θα δουλεύουμε ολημερίς.

Σπάνια βλέπω τέτοιο όνειρο.

Τον είδαμε ύστερα από πολύ καιρό.

Φράσεις με προθέσεις

Για κάμποσα λεπτά στάθηκε ακίνητος.

Θα πάμε κινηματογράφο κατά τις εννιά.

Ουσιαστικά μαζί με το άρθρο σε αιτιατική ή γενική και σπάνια σε ονομαστική πτώση

Θα κολυμπήσουμε το απόγευμα.

Το καλοκαίρι θα πάμε διακοπές.

Χρονικές προτάσεις

Έλα σπίτι μου **όποτε έχεις χρόνο**.

Όταν τελειώσεις, θα το γιορτάσουμε.

Χρονικές μετοχές

Τρώγοντας έρχεται η όρεξη.

Επιρρηματικά κατηγορούμενα που δηλώνουν χρόνο

Παντρεύτηκε νέος.

ΠΩΣ ΕΚΦΡΑΖΕΤΑΙ Ο ΧΡΟΝΟΣ ΣΤΟ ΛΟΓΟ

Ο χρόνος είναι η έννοια με την οποία αντιλαμβανόμαστε πότε γίνεται κάτι ή πόσο διαρκεί. Για να δηλώσουμε, λοιπόν, την έννοια του χρόνου στον προφορικό ή γραπτό λόγο, χρησιμοποιούμε διάφορους τρόπους, μεταξύ των οποίων είναι:

A) ΟΙ ΧΡΟΝΟΙ ΤΩΝ ΡΗΜΑΤΩΝ

► ΧΡΟΝΟΙ των ρημάτων είναι οι διάφοροι τύποι, οι διάφορες μορφές που παίρνουν τα ρήματα για να μας δείξουν πότε γίνεται κάτι.

π.χ. Ο αγώνας αρχίζει (τόρα – στο παρόν)
Ο αγώνας άρχισε (χθες – στο παρελθόν)
Ο αγώνας θα αρχίσει (αύριο – στο μέλλον)

ΟΙ ΧΡΟΝΟΙ ΤΩΝ ΡΗΜΑΤΩΝ

ΠΑΡΕΛΘΟΝΤΙΚΟΙ ΠΑΡΟΝΤΙΚΟΙ ΜΕΛΛΟΝΤΙΚΟΙ

Παρατατικός

άρχιζα Ενεστώτας
αρχίζω ΜΕΛ. ΕΞΑΚΟΛΟΥΘ.

Θα αρχίζω

Αόριστος

άρχισα Παρακείμενος
Έχω αρχίσει ΜΕΛ. ΣΤΙΓΜΙΑΙΟΣ

Θα αρχίσω

Υπερσυντέλικος

Είχα αρχίσει ΜΕΛ. ΣΥΝΤΕΛΕΣΜ.

Θα έχω αρχίσει

B) ΧΡΟΝΙΚΑ ΕΠΙΡΡΗΜΑΤΑ

► Χρονικά επιρρήματα είναι οι άκλιτες λέξεις που φανερώνουν χρόνο.

Τα πιο συνηθισμένα χρονικά επιρρήματα είναι τα έξης:

Έπειτα, κατόπιν, πρώτα, πριν, πρωτύτερα, νωρίς, αργά, αργότερα, εγκαίρως, αμέσως, κιόλας, σήμερα, πέρυσι, απόψε, έπειτα, χθες, ξανά, συχνά, σπάνια, ποτέ, σήμερα κ.ά.

π.χ. Φύγε αμέσως.

Το ασθενοφόρο έφτασε εγκαίρως.

Θα μιλήσουμε αργότερα.

► Επίσης ως επιρρηματικοί προσδιορισμοί του χρόνου χρησιμοποιούνται συχνά και κάποιες φράσεις με προθέσεις (από, για, κατά, με, σε, μετά, προς, ως κ.λπ.).

π.χ. Δεν κάνει τίποτα για την ώρα.

Θα έρθει κατά το βραδάκι.

Θα έχει φτάσει ως αύριο.

Γ) ΟΥΣΙΑΣΤΙΚΑ ΜΕ ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΑ ΕΠΙΡΡΗΜΑΤΟΣ

► Ως επιρρηματικοί προσδιορισμοί του χρόνου χρησιμοποιούνται συχνά και κάποια ουσιαστικά, συνήθως σε πτώση αιτιατική (αιτιατική του χρόνου) και πιο σπάνια σε πτώση γενική (γενική του χρόνου).

π.χ. Θα επιστρέψω το βράδυ.
Έλα την Κυριακή να φάμε μαζί.
Θα ξανάρθουμε του χρόνου.

Δ) ΧΡΟΝΙΚΕΣ ΜΕΤΟΧΕΣ

π.χ. Ξημερώνοντας Χριστούγεννα, χτύπησε το σήμαντρο.
Παρατηρώντας τη μούγλα, ανακάλυψε την πενικιλίνη.

Ε) ΧΡΟΝΙΚΕΣ ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ

► Χρονικές προτάσεις ονομάζονται οι εξαρτημένες (δευτερεύουσες) προτάσεις που φανερώνουν χρόνο, προσδιορίζουν δηλαδή χρονικά μια άλλη πρόταση.

Οι χρονικές προτάσεις εισάγονται με:

- χρονικούς συνδέσμους: Όταν, σαν, ενώ, καθώς, αφού, αφότου, πριν, μόλις, προτού, ώσπου, ωσότου, όσο που, άμα

π.χ. Όταν έμαθε τα νέα, χάρηκε πάρα πολύ.
Μόλις την είδε, έτρεξε αμέσως κοντά της χαμογελώντας.
Θα έχει νυχτώσει, πριν έρθετε.

- λέξεις ή φράσεις που έχουν χρονική σημασία: όσο που να, εκεί που, κάθε που, κάθε φορά που, μέχρι να κ.α.

π.χ. Όσο να 'ρθεις, θα έχω γυρίσει.
Μέχρι να αρχίσει η βροχή, είχα φτάσει σπίτι.

ΣΗΜΕΙΩΣΗ: Οι χρονικές προτάσεις συνήθως χωρίζονται με κόμμα από την πρόταση που προσδιορίζουν.

π.χ. Όταν δεν έχει πολλή δουλειά, πηγαίνει στο εξοχικό του.

ΑΣΚΗΣΕΙΣ ΣΤΗΝ ΕΚΦΡΑΣΗ ΤΟΥ ΧΡΟΝΟΥ

1) Να υπογραμμίσεις και να αναγνωρίσεις τον τρόπο με τον οποίο εκφράζεται ο χρόνος στις παρακάτω προτάσεις:

*Σήμερα ο πατέρας είναι κάπως καλύτερα.

{.....}

*Το πρωί έκανε πολύ κρύο.

{.....}

*Η γιαγιά συγκινήθηκε βλέποντας τον εγγονό της γαμπρό.

{.....}

*Ο Δημήτρης κοιμήθηκε στον καναπέ καθώς διάβαζε εφημερίδα.

{.....}

*Τα χελιδόνια έφυγαν το φθινόπωρο και θα ξανάρθουν την άνοιξη.

{.....}

*Προσπαθώντας να φτάσει το βάζο με το γλυκό έπεσε και χτύπησε.

{.....}

*Έχεις διορία ως αύριο για να μου απαντήσεις.

{.....}

*Να έρθεις προτού νυχτώσει, και αφού τελειώσουμε την εργασία, θα σε γυρίσω σπίτι.

{.....}

*Καθώς πήγαινε στη δουλειά, είχε ένα ατύχημα και πριν καταλάβει τι συνέβη βρέθηκε στο νοσοκομείο.

{.....}

*Βλέποντας τη σημαία να κυματίζει δάκρυσε.

{.....}

2) Φτιάχνω προτάσεις με δυο χρονικά επιρρήματα, δυο χρονικούς συνδέσμους και δυο χρονικές μετοχές:

ΕΠΙΡΡΗΜΑΤΑ

.....
.....

ΣΥΝΔΕΣΜΟΙ

.....
.....

ΜΕΤΟΧΕΣ

.....
.....

3) Να ξαναγράψεις το παρακάτω κείμενο αλλάζοντας τους χρόνους των ρημάτων ώστε όλα όσα αναφέρονται σε αυτό να φαίνονται σαν να συνέβαιναν στο παρελθόν. Από νωρίς το πρωί ο ουρανός είναι σκεπασμένος με μαύρα σύννεφα, που όσο περνά η ώρα πυκνώνουν. Η ατμόσφαιρα είναι βαριά και απειλητική. Ο αέρας

